

Ravikindlustus ja valimislubadused

Raul-Allan Kiivet – TÜ tervishoiu instituut

Raul-Allan Kiivet

Kevadel 2015 koalitsiooni moodustanud erakonnad olid andnud suure hulga valimislubadusi, mille koalitsioonilepingusse vormistamine võttis harjumatult kaua aega. Üks oli lubadus vähendada ettevõtete maksukoormust, et soodustada uute töökohade loomist. Vastav sotsiaalmaksuseaduse muudatus võeti vastu 15.06.2015. Selle järgi väheneb sotsiaalmaksu ravikindlustuse komponent 2017. aastal 0,5% ja 2018. aasta veel 0,5% ehk 12% tasemele.

Rahandusministeeriumi 3. juuni pressiteates on öeldud, et maksumuudatuste tulemusel väheneb ettevõtete maksukoormus 2017. aastal 40 miljoni ja alates 2018. aastast 86 miljoni euro võrra. Muudatus ei avalda mõju pensionisüsteemi ega haigekassa tuludele, sest väiksem maksulaekumine kaetakse täies ulatuses muude riigieelarve tulude arvelt.

Valimislubadus vähendada ettevõtete maksukoormust kõlas uhkelt, kuid kokkuvõttes on olematu, sest sotsiaalmaksu langetamine 1% võrra vähendab tööjõukulusid ainult 1/133 võrra. Ka töökohti ei lisandu, sest ühe uue töötaja palkamine oleks võimalik vaid ettevõttes, milles töötab vähemalt 133 keskmise palgaga töötajat.

Kuigi ettevõtjad maksukoormuse vähendamist oma bilansis tähele ei pane, oli valitsuse otsus tervishoiu rahastamise vaatenurgast märgiline. 25 aastat on tervishoiule olnud reserveeritud 13% ravikindlustusmaksu, millele küll midagi juurde ei tahetud anda, kuid nüüd avati tervishoiueelarve poliitilistele valikutele.

Ravikindlustusmaksu langetamise otsus on tehtud, kuid kas see ka kaetakse teiste tulude arvelt, saab olema eelarvevaidluste teema. Poliitiliselt võib osutada vajalikuks mõni ebapopulaarne maksutõus tagasi pöörata või edasi lükata ja siis jääb jagada vähem. On tõenäoline, et kahe aasta pärast ei suunata riigieelarve tulusid mitte automaatselt ravikindlustusmaksu kompensee-

rimiseks, vaid laual on hoopis pakilisemad kulud, sest selleks ajaks on Eestisse jõudnud palju pagulasi, keda järjele aidata, ja meil on sisejulgeolekule hoopis teine vaade.

Ravikindlustuses on veel võimalus kasutada haigekassa jaotamata tulemit, mida 2014. aasta lõpuks oli bilansis 141 miljonit eurot. Haigekassa 2015. aasta esimese poolaasta miinus on aga 25 miljonit ja sellise tempo korral on reservid ravikindlustusmaksu langetamise ajaks otsas. Haigekassa nõukogu on aga optimistlik, sest 18. augustil kinnitatud eelarvepositsiooni põhjal aastateks 2016–2019 jaotamata tulemit ei vähene.

Suurimad valimislubadused tervishoius olid aga seotud hambaraviga, kuid haigekassa nelja aasta prognoosis pole selles vallas muudatusi ette nähtud. Kas koalitsioonileppes nimetatud täiskasvanute hambaravi programm viiakse siis ellu samuti riigieelarve muude tulude arvelt?

Haigekassa nelja aasta eelarvepositsioon on ülimalt konservatiivne dokument, sest ei näe tervishoiupoliitikas ette mingeid muudatusi, mis võiks mõjutada väljakujunenud eelarveridu. Näiteks pole seal viidet muudatustele töövõimetushüvitiste maksmise korras, samas kui Rahandusministeerium põhjendas ravikindlustusmaksu langetamist 12%-ni töövõimereformi järgmise etapiga, millega viiakse töövõimetushüvitised haigekassast töötukassasse. Nii ei teagi, kummal on õigus, aga võib-olla on mõlemal ja töötukassasse lähevad hüvitised koos ravikindlustusrahaga

Aga tulles alguse juurde tagasi – vaata-mata riskidele tuleb koalitsiooni kiita otsuse eest, millega tervishoidu hakatakse raha juurde suunama teiste maksutulude arvelt lisaks ravikindlustusmaksule. Nüüd ei ole enam poliitikutel võimalik öelda, et tervishoid olgu rahul oma 13%-ga. Uks on avatud ja raha võib liikuda nii tervishoidu juurde kui ka sealt välja senisest oluliselt kergemini.